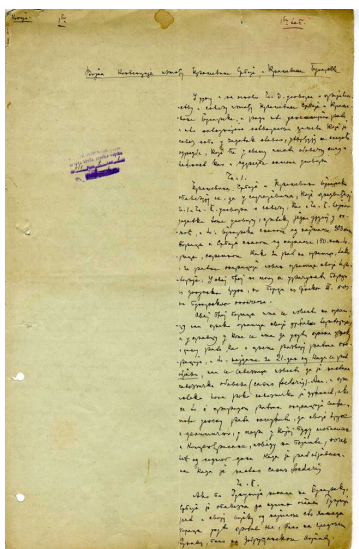

Rat sa Turcima za balkanske narode bio neizbežan. Dogovor Srbije i Bugarske o otvaranju vardarskog fronta

Prva stanica Vojne konvencije Srbije i Bugarske iz 1912. g.

Izvor: Vojni arhiv Srbije *

REGOVORI o Balkanskom savezu između Srbije i Bugarske započeo je naš poslanik u Sofiji Miroslav Spalajković u jesen 1911. godine po ovlašćenju Milovana Milovanovića, ministra inostranih dela. Usaglašavanje stavova je bilo veoma teško i sporo zbog međusobno suprotstavljenih interesa. Srbija, da bi obezbedila slobodan i ubrzani ekonomski razvoj, težila je da izbije na more, ali pošto to nije uspela da ostvari preko Bosne i Hercegovine, zbog njene aneksije od Austrougarske, smatrala je da cilj može ostvariti preko Makedonije i Albanije.

To se pak kosilo sa interesima Bugarske, koja je tvrdila da je cela teritorija Makedonije njeno područje. U stvari i jedni i drugi radili su na tome da im posle rata pripadne Makedonija. Međutim, pod pritiskom Rusije i jasnog nagoveštaja raspada turske imperije ove dve balkanske države bile su prisiljene na ustupke.

Sloboda samo oružjem [2]

Napisao Predrag Pavlović i Novica Pešić
Subota, 06 oktobar 2012 18:26

Posle smrti ministra Milovanovića pregovore je vodio predsednik vlade Nikola Pašić sve do 13. marta 1912. godine kada je potpisan ugovor o savezu i prijateljstvu između Srbije i Bugarske.

{xtypo_quote_right}

PAŠIĆ PIŠE POBEDE

NIKOLA Pašić, rođen u Zaječaru 1845. godine, bio je srpski i jugoslovenski političar, dugogodišnji predsednik vlade Kraljevine Srbije i Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, osnivač i vođa Narodne radikalne stranke. Bio je premijer Srbije od 1891. do 1892. i poslanik u Rusiji. Iz politike se povukao posle Ivanjdanskog atentata na bivšeg kralja Milana, a politici se vratio posle dolaska na presto kralja Petra Karađorđevića. Do Prvog svetskog rata bio je premijer Srbije u četiri navrata. Tokom njegovih mandata Srbija je izašla kao pobednik u Carinskom ratu sa Austrougarskom, Balkanskim ratovima i u Prvom svetskom ratu. {xtypo_quote_right}

{xtypo_dropcap}U{xtypo_dropcap}govor o savezu za širu javnost imao je odbrambeni karakter, ali ono što nije obelodanjeno je tajni dodatak kojim je predviđen rat protiv Turske za oslobodjenje zauzetih teritorija. U njemu su precizirana i teritorijalna razgraničenja. Tri meseca po zaključenju mira sva oslobođena teritorija od Turaka bila bi zajednička svojina, a potom bi stupio na snagu postignuti dogovor. Po slovu tog dokumenta, Srbija bi priznala pravo Bugarskoj na oblasti istočno od Rodopa i reke Strume, a Bugarska Srbiji na oblasti severno od Šar-planine. Teritorija između Šar-planine i Rodopa i Ohridskog jezera predviđeno je da bude automna oblast, ali ako to bude nemoguće ostvariti, onda bi ona bila razgraničena linijom koja ide severno od Krive Palanke pa na jugozapad do Ohridskog jezera. Predviđeno je da u slučaju spora arbitražu preuzme Rusija.

Na osnovu ugovora zaključena je i vojna konvencija kojom su predviđene vojne obaveze obeju strana u slučaju defanzivnog i ofanzivnog rata. U konkretizaciji se išlo dalje, pa je 2. jula 1912. godine zaključen prvi vojni sporazum između srpskog i bugarskog generalštaba, kojim se konkretizuje raspored glavnih snaga na vardarskom i maričkom vojištu. Očekivalo se da glavne turske snage dejstvuju na vardarskom vojištu, gde bi im se suprostavila celokupna srpska vojska i jedna bugarska armija, ali ako bi ratna situacija zahtevala, neke snage bi se prebacivale i na maričko vojište i obratno.

Sloboda samo oružjem [2]

Napisao Predrag Pavlović i Novica Pešić
Subota, 06 oktobar 2012 18:26

Oko značaja tih vojišta u daljoj razradi ratnog plana došlo je do izvesnih neslaganja, pa je 28. septembra 1912. godine zaključen drugi sporazum, prema kome će na vardarskom vojištu umesto jedne bugarske armije dejstvovati samo jedna divizija.

Akademik i đeneral srpske vojske Živko Pavlović, u svojoj studiji „Istočno pitanje i balkanski ratovi" ističe da su Bugari, odmah po potpisivanju ugovora sa Srbijom, kopije dokumenata dostavili Nemačkoj i Rusiji. Ruski car Nikolaj drugi u celini je odobrio ugovor i obećao pomoć u opremi i finansijama.

Ugovor o savezu između Bugarske i Grčke takođe je teško postinut, zbog spora oko Makedonije. Na kraju nije precizirana podela oslobođenih teritorija već je ostavljeno da svaka vojska ratnim dejstvima ostvari svoje teritorijalne zahteve. Vojna konvencija između vojski ovih zemalja potpisana je tek 5. oktobra 1912. godine, pred sam početak ofanzivnih dejstava.

Ugovor između Crne Gore i Bugarske potpisan je u julu 1912. godine. Predviđen je ofanzivni rat protiv Turske s ciljem oslobođenja teritorija i proširenja državnih granica, kako bi se zadovoljili zahtevi Srbije i Grčke, ali i da se stvori autonomna Albanija.

Srbija i Crna Gora pregovore o savezu otpočeli su na Cetinju a završili ih potpisivanjem političke i vojne konvencije u Lucernu 27. septembra 1912. godine. Između Srbije i Grčke i Crne Gore i Grčke nisu zaključeni ugovori. Svi ovi međudržavni ugovori sačinjavali su osnovu Balkanskog saveza, posle koga su otpočele pripreme za rat protiv Turske.

Albanski ustanak u leto 1912. godine i pad mladoturske vlade ubrzali su vojne pripreme balkanskih država. Posle ovih događaja u Turskoj je zavlдалa anarhija u kojoj su stradali hrišćanski narodi.

Sloboda samo oružjem [2]

Napisao Predrag Pavlović i Novica Pešić
Subota, 06 oktobar 2012 18:26

Tešku situaciju u otomanskoj imperiji htele su da iskoriste velike sile. Austrougarska je predlagala decentralizaciju u evropskoj Turskoj i autonomnu Albaniju, dok je Rusija vršila pritisak da se održi postojeće stanje na Balkanu uz dublje reforme. To, naravno, balkanski narodi nisu želeli da prihvate već su se odlučili da ratom oslobode teritorije pod Turskom. Polovinom septembra 1912. godine dogovoreno je da se Turskoj uputi ultimatum, koji će poslužiti kao povod za rat.

(Nastaviće se)

http://www.novosti.rs/dodatni_sadržaj/feljtoni.120.html?item_id=798

{xtypo_feed} *Ilustracija, Nemanja.de*: Prva stanica Vojne konvencije Srbije i Bugarske iz 1912. godine

*Izvor: Vojni arhiv Srbije, p02 kutija 0008 f01 004 dokument 005{/xtypo_feed}

Sloboda samo oružjem [2]

Napisao Predrag Pavlović i Novica Pešić
Subota, 06 oktobar 2012 18:26

{xtypo_info} Udruženje Srba „Nemanja“ priprema objavljivanje monografije o Balkanskim ratovima 1912–1913. godine. Monografija, koja će se pojaviti tokom 2013, sadržaće autentične zapise iz Balkanskih ratova, fotografije i dokumente koji potpunije osvetljavaju ovo poglavlje srpske oslobodilačke istorije. {/xtypo_info}